

Говор високог представника Педија Ешдауна у Народној скупштини Републике Српске

Желио бих се захвалити предсједнику скупштине Стојичићу на позитивном одговору на мој захтјев да се обратим Народној скупштини Републике Српске.

У свом обраћању бих вам желио рећи каква је тренутна ситуација, шта морамо учинити и зашто то морамо учинити.

Прво, гдје се данас налазе БиХ и Република Српска?

Одговор је: БиХ и Република Српска налазе се на историјској прекретници.

Одлуке које будете доносили у неколико наредних дана и седмица ће отворити врата БиХ ка будућности или ће их затворити.

Одговор је тако једноставан и тако окрутан.

Постоје двије могућности.

Свијетла будућност или мрачна будућност.

Босна и Херцеговина је европска држава. У географском, културном и политичком смислу. Европа је ваша домовина. А чланство у Европској унији је једина будућност која Босни и Херцеговини нуди просперитет, сигурност и стабилност.

Можете изабрати ову опцију ако то желите.

Међутим, постоји и мрачна опција.

Можете се одлучити и за ту опцију.

У том случају Босна и Херцеговина и Република Српска ће бити једина земља која ће остати изолована док се све преостале земље на Балкану буду кретале путем ка Европи.

Дозволите ми да вам кажем шта то значи – БиХ ће бити остављена и изолована.

- Неће бити отварања нових радних мјеста;
- Неће бити страних улагања;
- Неће се моћи путовати у стране земље;
- Неће престати одлазак ваших најмлађих, најпапетнијих и најбољих – који овдје не виде никакву будућност;
- Неће доћи до промјене велике присутности међународне заједнице у овој земљи, чији задатак ће бити не да вам помогне да кренете даље, него да вас спријечи да идете натраг и да стварате нестабилност у регији која полако скреће ка путу ка Европи.

И ако направите тај избор – овдје у Народној скупштини Републике Српске – онда ћете се, несумњиво, моћи састајати овдје колико год пожелите да прославите чињеницу да сте се савршено одупријели промјени и да сте савршено сачували прошлост – у мрачном подруму. Док остатак Балкана користи предности чланства и оставља Босну и Херцеговину све више и више изоловану.

Дакле, сада је вријеме да се изврши избор.

Тај избор је на вама.

Међутим, ако желите да се придружите Србији и Црној Гори на путу ка Европи, онда морате урадити оно

што су они урадили: испунити стандарде које поставља Европа.

И, до сада, то сте урадили. Већ сте постигли напредак – велики напредак у посљедње двије године.

Дакле, друго питање.

Да ли ћете то све сада изгубити?

Европска унија ће у мају одлучити да ли ће дозволити Босни и Херцеговини да отпочне преговоре о споразуму о стабилизацији и придруживању, управо како је то Београд урадио прошле седмице.

Ово је кључни корак који Босна и Херцеговина може направити на путу ка Европи.

Босна и Херцеговина, а посебно Република Српска, је пуно тога урадила да би дошла до ове тачке.

Нећу се претварати да је то било лако.

Збиља, може се тврдити да су ове реформе биле теже за Републику Српску него за Федерацију.

Но, ви у Републици Српској сте постигли успјех у областима за које су многи у међународној заједници мислили да је то немогуће.

- Јединствени систем ПДВ-а на цијелом подручју БиХ.
- Реформа одбране.
- Високи судски и тужилачки савјет.
- Изнад свега, промјеном атмосфере опструисања у атмосферу сарадње са Хашким трибуналом у конструктиван ангажман.

Дакле, ви, у РС, сте одиграли своју улогу – велику улогу – у довођењу грађана ове земље до самих врата Европе.

Дакле опет исто питање.

Хоћете ли одбацити ту историјску шансу на посљедњој великој реформи?

Јер реформа полиције јесте посљедња велика реформа потребна за Европу.

То је коначна препрека за РС и БиХ прије ступања на европски пут.

Па, дозволите ми да питам још једанпут.

Да ли заиста сматрате да је задржавање политичке контроле над полицијом важније од цјелокупне европске будућности ове земље?

То је питање – једино питање – о којем сада РС мора донијети одлуку.

Хоћете ли се придружити Србији и Црној Гори на путу ка Европи – или ћете изабрати да останете изоловани и да Босна и Херцеговина још једанпут буде црна рупа Балкана?

И дозволите ми да појасним једну ствар. Београд неће помоћи – они су сада на путу ка Европи. Неће се освртати уназад, да би спасили Бањалуку.

Комесар Рен је у Бриселу назначио да ће успјешно постизање договора о реструктурисању полиције који је у складу са принципима Европске уније резултирати позитивним одговором “да” од стране Европске уније у мјесецу мају.

До тада је остало мање од 4 седмице.

Само неколико седмица чекања одлуке чије ће посљедице БиХ осјећати много година – и које ће осјећати и ваша дјеца, вјероватно до краја својих живота.

Ја и моје колеге из ЕУ и ЕУПМ-а смо провели посљедња два мјесеца у интензивним дискусијама широм БиХ.

Посјетили смо 25 градова, и одржали преко 50 састанака са припадницима полиције, локалним становништвом и општинским лидерима.

Ја сам се сусрео и разговарао о кључним питањима са већином вас овдје, и у многим случајевима више него једном.

Дакле, мислим да прилично добро знам које су главне бојазни овдје у Републици Српској.

Дозволите ми да их набројим.

Прва је да је све ово тајна урота да се укине РС.

То је лаж.

То је лаж коју шире они који желе задржати полицију под политичком контролом. Који желе, без обзира на цијену, да очувају систем који помаже криминалцима да утесну, а не помаже полицији да их ухвати.

Дозволите ми да овдје јавно поновим.

Не постоји никакав прикривени план у реформи полиције.

Не постоји урота да се, тајним средствима, отвори питање уставне реформе.

Ово није напад на Републику Српску.

Не постоји покушај да се укину ентитети.

То не значи да се МУП РС мора укинути.

То не укључује одузимање права демократски изабраних институција БиХ да врше надзор над радом полиције.

То не представља напад на припаднике полиције БиХ.

Далеко од тога.

То је оно што је вашој полицији потребно како би свој посао обављала како треба. Да побиједи криминалце, а не да њу криминалци побјеђују.

- Пристојне плате
- Боља опрема за борбу против криминала
- Исте плате за обављање истог посла.

Зашто би полицајци у РС-у били упола мање плаћени у односу на њихове колеге у Федерацији?

А разговарали смо и са грађанима РС.

Наравно, нећу се претварати да познајем ваше бираче боље од вас.

Али најновије анкете јавног мјења проведене на научној основи и проведене само у РС, нам говоре интересантне ствари.

79% грађана РС жели да се БиХ прикључи Европској унији.

Већина грађана (51%) подржава успостављање јединствене полицијске структуре на државном нивоу, ако ће то увести БиХ у Европу.

Њих 70% сматра да криминалци више утичу на политичаре од обичних грађана.

77% грађана сматра да полиција мора чинити више у борби против криминала.

А управо то је циљ три принципа Европске уније.

Да олакшају хапшење криминалаца.

Дозволите да вас подсјетим која су то три принципа:

- Искључиве надлежности за полицију на нивоу БиХ, али оперативна контрола на локалном нивоу
- Полицијске области које су организоване на принципу оперативне ефикасности а не политичке контроле
- И прије свега, без политичког уплитања у рад полиције.

Аргумент који сам имао прилике чути од многих од вас је да ови услови нису неопходни.

- Да Европа не мисли заиста тако.
- Да ће Европа бити флексибилна.
- Да ће Европа промијенити своје стандарде због БиХ.

Ово је само једна веома опасна уобразиља.

Европска унија неће молити БиХ да јој се придружи.

Европа неће мијењати властита правила како би примила БиХ. Ако БиХ не промијени оно што је потребно како би задовољила правила Европске уније, БиХ ће остати изван Европе.

То је једноставна и окрутна истина.

Такође сам чуо коментаре да не постоје јединствени европски стандарди, па зашто би онда БиХ морала да се придржава овог модела? Ако БиХ има професионалне полицијске снаге, које могу слободно дјеловати преко међуентитетске линије раздвајања, зашто полицијске области не би могле остати у оквиру ентитета?

Рећи ћу вам зашто.

Постоји један европски стандард чија важност надилази све остале.

А то је да не смије бити политичког уплитања у рад полиције.

А у БиХ то значи да је потребно прекинути везу између политике и полиције, а умјесто политичког уплитања у рад полиције осигурати да полиција буде одговорна грађанима.

А то подразумијева оперативну контролу у локалним полицијским подручјима која могу прелазити међуентитетску линију раздвајања када је то потребно, те формирање грађанских вијећа за надзор рада полиције, којима ће полиција бити одговорна.

Дакле, поново морам бити потпуно отворен.

Ако не можете прихватити ту чињеницу, не можете испоштовати европске стандарде и не можете проћи кроз врата Европе.

То је једноставна и окрутна истина.

Ту су, затим, и они који тврде да модел кориштен за реформу одбране можемо користити за реструктурисање полиције.

Бојим се да не можемо.

Реформом одбране створене су три структуре – државна и двије ентитетске структуре.

Реформом полиције, да би испунила европске стандарде, мора се створити јединствена структура. Примјена модела реформе одбране није пут ка успјеху – то је само још један пут који ће нас довести до неуспјеха у настојањима да испунимо стандарде Европске комисије.

И ако не можете прихватити ту чињеницу, Европска унија вам у мају неће дати пристанак за отпочињање преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању.

То је једноставна и окрутна истина.

Има, затим, и многих који тврде да у вашој култури није уобичајена пракса да се полицијска подручја одвајају од оних која су под јурисдикцијом тужилаштва.

Па, дозволите да вам кажем да у Европи јесте веома уобичајено да се полицијска подручја не подударају у потпуности са јурисдикцијом тужилаштва. Таква пракса постоји у Италији, Француској, Њемачкој, Великој Британији, Ирској, Финској...

Видите, суштински принцип своди се на то шта је ефикасно за полицију, а не шта је ефикасно за тужиоце. А како можете тврдити да је за полицију ефикасно да Сарајево буде подијељено на двије области? Да Фоча буде одвојена од Горажда? Да Тузла буде одвојена од Бијељине? И тако даље.

Но, ево у чему је суштина – не ради се овдје само о Европи. Ради се о ономе што ваши грађани желе, и шта им је потребно.

А грађани БиХ и РС желе владавину закона.

Али за сада добијају само владавину криминалаца.

У овом тренутку, криминалци у БиХ побјеђују док полиција губи. Подаци су неумољиви.

Ваши грађани су свјесни тога.

А ваша полиција зна зашто је то тако.

Зато што тражимо од наше полиције да се напола свезаних руку бори против криминалаца.

- Не постоји јединствена компјутеризована евиденција отисака прстију.
- Не постоје модерне форензичке услуге.
- Не постоји ДНК анализа.
- Нема сарадње на државном нивоу са европским земљама у борби против организованог криминала.
- Постојећи систем одговара криминалцима јер се могу сакрити иза границе у сваком кутку Босне и Херцеговине.

Морамо промијенити ово стање.

Немамо другог избора.

Ако не успијемо, БиХ ће огрезнути у криминалу.

- Криминалци настављају побијеђивати,
- полиција наставља губити,
- грађани настављају трпјети посљедице
- а нама ће и даље једина врата која воде ка безбједној будућности БиХ – врата наше домовине Европе – остати закључана.

Дакле, шта је следеће?

У недјељу навече, почињемо историјске преговоре на Влашићу.

У вези с њима, постоји једна важна ствар. Принципи које нам је Европа дала у задатак су непромјењиви. Али, начин на који ћемо доћи до њих није. Постоји много области о којима се може преговарати.

Дакле, имамо доста простора за компромисе. Република Српска може пуно тога добити из овога, уколико то жели.

Ова реформа пружа велике прилике.

Једна од најбољих је стварање Савјета грађана за надзор рада полиције. У састав ових тијела ће ући ваши тужиоци, судије, начелници и представници из локалне заједнице. Чланови НСПС могу бити у тим савјетима, ако то желите, као веза између овог демократски изабраног тијела и начина рада полиције у друштву.

А сигуран сам да можемо наћи инструмент путем којег бисмо овом тијелу, Народној скупштини Републике Српске, омогућили стварну улогу у одлучивању о будућој структури полиције у БиХ.

Можемо, ако то желите, наћи и улогу за Министарство унутрашњих послова Републике Српске.

Улози су велики – а много тога се може добити.

Дакле, дозволите ми да сумирам.

У наредних неколико седмица када будете одлучивали о реформи полиције, одлучиваћете заправо о томе да ли ћете, упоредо са Србијом и Црном Гором, кренути путем који води према Европи – или ћете заједно са остатком БиХ остати одсјечени, изоловани, и остављени изван свих токова.

Остаћете једина земља на Балкану изолована од Европе.

То је ваш избор.

И дозволите да вас упозорим. Још једна оваква прилика вам се неће ускоро пружити.

Зато будите опрезни какав ћете избор направити – јер све зависи од тога.